

План:

Вступ.....	2
1.Визначення конфлікту та характерні ознаки його прояву.....	2
2. Структурні складові конфліктної поведінки.....	4
Висновки.....	8
Список використаної літератури.....	9

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Перехід до ринкових відносин супроводжується змінами в ціннісній системі суспільства, впливає на перетворення ціннісно-нормативної структури індивідів, їхніх поведінкових стереотипів. При цьому в свідомості окремого індивіда старі і нові ціннісні парадигми активно функціонують, зумовлюючи амбівалентність сприйняття й інтерпретації дійсності, розмитість колективних норм, неефективність соціальних регуляторів поведінки. Руйнування суспільних зв'язків і групових солідарностей призводить до втрати колишніх ідентичностей та необхідності формування нових. Ці процеси спричиняють високий рівень інтер- та інтраособистісних конфліктів, накладають відбиток на ступінь деструктивності соціальних суб'єктів, на конфліктну поведінку особистості.

Соціально-психологічний аспект конфліктології представляють дослідження Ф.М.Бородкіна, Н.В. Гришиної, О.А. Донченко, Л.А. Петровської, А.Л. Свенцицького, Л.В. Сохань, Т.М. Тітаренко. У науковій літературі досліджувалися проблеми, пов'язані зі співвідношенням конфлікту і соціальної напруженості, конфлікту і девіантної поведінки.

1. ВИЗНАЧЕННЯ КОНФЛІКТУ ТА ХАРАКТЕРНІ ОЗНАКИ ЙОГО ПРОЯВУ

Конфлікт - це стосунки між суб'єктами соціальної взаємодії, які характеризуються протиборством за наявності протилежних мотивів (потреб, інтересів, цілей, ідеалів, переконань) чи суджень (думок, поглядів, оцінок і т.п.)

Для з'ясування суті конфлікту важливо виділити його основні ознаки, сформулювати умови його виникнення.

Конфлікт завжди виникає на основі протилежно спрямованих мотивів і суджень, які можна вважати необхідною умовою виникнення конфлікту.

Для конфлікту завжди характерно протиборство суб'єктів соціальної взаємодії, що виявляється через нанесення взаємного збитку (морального, матеріального, фізичного, психологічного і т. п.).

Необхідними й достатніми умовами виникнення конфлікту є наявність у суб'єктів соціальної взаємодії протилежно спрямованих мотивів і суджень, а також стан протиборства між ними.

Будь-який конфлікт можна розглядати у статиці (як систему взаємозалежних структурних елементів) і в динаміці (як процес).

Основними структурними елементами конфлікту є сторони конфлікту; предмет конфлікту; образ конфліктної ситуації; мотиви конфлікту; позиції сторін-конфліктерів.

Сторонами конфлікту вважають суб'єкти соціальної взаємодії, інтереси яких порушено безпосередньо, або суб'єкти, які явно (неявно) підтримують конфліктерів.

Предмет конфлікту - об'єктивно наявна чи уявна проблема, що служить причиною протиборства між сторонами (проблема влади, взаємин, першості співробітників, їхньої сумісності). Це саме та суперечність, яка є причиною виникання конфлікту.

Відображення предмета конфлікту у свідомості суб'єктів конфліктної взаємодії визначає образ предмета конфлікту.

Мотиви конфлікту, як внутрішні спонукальні сили, підштовхують суб'єктів соціальної взаємодії до конфлікту. Мотиви виявляються у формі потреб, інтересів, цілей, переконань.

Позиції сторін-конфліктерів - це те, про що заявляють вони один одному в ході конфлікту чи в переговорному процесі[14, с. 84-85].

Початок конфлікту визначається об'єктивними (зовнішніми) ознаками поведінки, спрямованими проти іншого учасника. Якщо інший учасник усвідомлює, що ці акти спрямовано проти нього, і протидіє їм, то конфлікт починається; якщо дії не починаються, то виникає конфліктна ситуація.

Розвиток конфлікту, як правило, відбувається з поступовим розширенням складу його учасників, іноді й предмета конфлікту: виникнення невеликої конфліктної ситуації втягує у взаємодію двох суб'єктів, ті

залучають своїх захисників, свідків, адвокатів; зачіпаються інтереси свідків, розростається предмет конфлікту та склад його учасників.

Закінчення конфлікту - припинення дій усіх сторін-конфліктерів, незалежно від причин, з яких почався конфлікт[11, с. 74-75].

2.СТРУКТУРНІ СКЛАДОВІ КОНФЛІКТНОЇ ПОВЕДІНКИ

Конфліктну поведінку ми інтерпретуємо як соціально-психологічну реакцію особистості на чинники, що спричиняють дезорганізацію її свідомості й діяльності. Дезорганізація особистості– це стан, за якого індивід не може ефективно функціонувати внаслідок інтерособистісного конфлікту, що виникає через асимілювання індивідом суперечливих стандартів поведінки, соціальних ролей та норм.

Ми проваджуємо концепт "конфліктна поведінка особистості". Він наголошує, що обраний поведінковий аспект дослідження особистісного конфлікту є найадекватнішим його соціологічній інтерпретації. Якщо поведінку розглядати як ланцюг дій та вчинків людини, регульованих цінностями і нормами, тоді конфліктна поведінка є дією та вчинками людей, зумовленими об'єктивними й суб'єктивними суперечностями оточення й внутрішнього світу особистості.

Конфліктну поведінку особистості ми розглядаємо як структурну складову соціального конфлікту. Це наслідок взаємодії індивіда із соціальним оточенням, це форма інтерперсональних відносин, на які впливають ціннісні орієнтації особистості, рольові експектації, соціальні ідентифікації.

Це визначення охоплює такі типи конфліктної поведінки: поведінка, що відхиляється; девіантна поведінка; аномічна поведінка; аутоагресивна або саморуйнівна поведінка; суїцидальна поведінка; поведінка, в основі якої лежать інтраособистісні конфлікти. В основу визначення видів конфліктної поведінки покладено наявність у тій чи іншій формі суперечності об'єктивного і/або суб'єктивного характеру, опосередковане особистим сприйманням суб'єкта конфлікту. Усвідомлення індивідом суперечностей

соціального життя, суперечностей в аксіонормативній структурі, руйнування соціальних зв'язків, автономізація суспільного життя призводять до конфлікту як засобу реагування на індивідуально-психологічному рівні. В соціологічній літературі таку поведінку розглядають як типи поведінки, а не як види конфліктів.

Інтраособистісний конфлікт розглядається як протистояння тенденцій у самій особистості; йому притаманні амбівалентність, суперечливість цілей, внутрішніх мотивів особистості. Він може бути наслідком соціальної аномії або спричинюватися іншими чинниками як особистісної, так і соціальної природи. Інтраособистісні конфлікти здебільшого відбуваються під впливом навколишнього оточення

У людини фрустрована потреба в соціогруповій захищеності, в тривалості групових взаємозв'язків. Це тягне за собою стрес та інтраособистісні конфлікти і як наслідок призводить до конфліктної поведінки. Конфлікт виникає у разі руйнування групових належностей, порушення раніше сформованих соціальних зв'язків, втрачання старих ідентичностей. Настає "криза реальності. Зрікаючись своїх колишніх ідентичностей, людина змушена опановувати новий набір форм діяльності, що їх вимагає соціальне. Це веде до внутрішнього дискомфорту, відчуття безвиході буття. Особистісний конфлікт, ґрунтований на механізмах заміщення й витіснення, часто розв'язується завдяки перенесенню його до сфери соціальної діяльності й міжособистісних відносин.

Друга проблема – це "суїцид" або, точніше, "суїцидальна поведінка". Суїцидальна поведінка розглядається як феномен соціально-психологічної дезадаптації особистості за умов інтер- та інтраперсональних конфліктів. Під суїцидальною поведінкою людей розуміють різноманітні форми їхньої активності, зумовлені прагненням позбавити себе життя, що слугують засобом розв'язання особистісної кризи, змістом якої гострий емоційний стан, спричинений зіткненням особистості із перешкодою на шляху

задоволення своїх найважливіших потреб. Криза сягає такої інтенсивності, що людина не може знайти адекватний вихід із ситуації, що склалася.

Аналіз форм суїцидальної поведінки дає підстави для висновку, що головну роль у виникненні суїцидально небезпечної ситуації відіграють конфлікти. Найпоширенішими є: а) конфлікти, пов'язані з особистісно-родинною ситуацією; б) конфлікти, зумовлені станом здоров'я; в) конфлікти, зумовлені матеріально-побутовими труднощами; г) конфлікти, пов'язані зі специфікою діяльності та соціальної взаємодії абонентів (ізоляція від соціального оточення, втрата соціального статусу, ускладнена адаптація до діяльності за змінюваних соціальних умов). Суїцидальна поведінка спричинюється об'єктивними та суб'єктивними суперечностями оточення та внутрішнього світу індивіда.

У результаті дослідження мотивації поведінки обґрунтовано, що на характер конфліктної поведінки особистості впливають такі об'єктивні чинники: трансформація ціннісної свідомості в суспільстві за умов його реформування; стан економіки, який детермінує соціальний статус особистості за умов швидкого розшарування населення.

Аналізуючи конфлікт і шукаючи адекватні ляхи рішення стосовно управління цим конфліктом необхідно враховувати типові моделі поведінки особистості під час конфлікту. В науковій літературі виділяють три основних моделі поведінки особи в конфліктній ситуації: конструктивну, деструктивну і конформістську. Кожна із цих моделей обумовлена предметом конфлікту, конфліктною ситуацією, індивідуально-психологічними особливостями. Зазначені моделі відображають установки учасників конфлікту, впливають на його протікання і спосіб вирішення. Отже розглянемо коротко особливості кожної із моделей.

Деструктивна модель поведінки властива такому суб'єкту, який схильний до розв'язання конфлікту і його поглиблення аж до фізичного знищення чи повного подолання противника. В побуті це егоїсти, ініціатори скандалів, на підприємстві – кляузники, в натовпі – ініціатори безпорядків і

руйнівних дій. Велика кількість конфліктів могли б вирішитися мирним шляхом, якщо б не підігрівалися такими людьми. Яскраво це видно на прикладах міжнаціональних та міжнародних конфліктів (С. Хусейн, Бен Ладен).

Конструктивна модель поведінки властива людям, які прагнуть уникнути конфлікту, знайти вирішення, яке задовольняє всіх. Людина конструктивного типу підшуковує посередника і приймає рішення, які спрямовані на зняття напруги. Люди, яким властива така модель поведінки охоче вступають в переговори, прагнуть прояснити предмет розходження поглядів і знайти шляхи їх врегулювання. Таким чином особи із конструктивною моделлю поведінки в конфлікті прагнуть залагодити конфлікт.

Конформістська модель властива для людей, які в конфлікті схильні скоріше поступатися і підкорятися, ніж продовжувати боротьбу. В більшості випадків конформна модель поведінки об'єктивно сприяє чужим агресивним проявам. Але інколи вона відіграє і позитивну роль, тоді коли протиріччя між суб'єктами не носять принципового характеру і виникли через дрібницю.

ВИСНОВКИ

Соціологічний аналіз конфліктної поведінки особистості за умов трансформації соціокультурного оточення вможливорює розширення меж пізнання при визначенні причин, функції, форм вияву, наслідків цього явища. При розгляданні механізмів виникнення конфліктної поведінки виявлено мотиваційні аспекти цього явища. Будь-які зміни умов життя, діяльності, навколишнього оточення передбачають перебудову комплексу поведінкових реакцій особистості. Факторами, що впливають на мотиви конфліктної поведінки, є соціальні умови, які фруструють задоволення базових потреб індивідів, суперечності в системі ціннісних орієнтацій і інтересів особистості, криза ідентичності. Таким чином, вивчення мотивації поведінки дало змогу інтерпретувати особистісний конфлікт як різновид соціального конфлікту.

Встановлено, що інтраособистісні конфлікти є наслідком соціально-психологічної дезадаптації особистості. Найпоширенішими є: а) конфлікти, пов'язані з особистісно-родинною ситуацією; б) конфлікти, зумовлені порушенням особистісної та соціальної ідентифікації; в) конфлікти, пов'язані зі специфікою діяльності та соціальної взаємодії індивідів.

Як висновок можна констатувати, що головну роль у виникненні інтраособистісних конфліктів відіграють конфлікти у сфері міжособистісної комунікації.

Отже, в роботі визначено особливості та закономірності особистісного конфлікту як різновиду соціального конфлікту на прикладі конфліктів, що мають стресову форму вияву; досліджено мотивацію конфліктної поведінки з огляду на належність особистості до певної соціальної групи; виявлено об'єктивні й суб'єктивні чинники конфліктної поведінки.

Підвищення психологічної культури та психологічної освіти сприяють запобіганню агресивності ймовірних учасників конфліктів, психологічного тиску й конфліктогенності спілкування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Берlach А. І. Конфліктологія: Навчальний посібник для дистанційного навчання/ А. І. Берlach, В. В. Кондрюкова; Відкритий міжнародний ун-т розвитку людини "Україна". - К.: Університет "Україна", 2007. - 203 с.
2. Дуткевич Т. Конфліктологія з основами психології управління: Навчальний посібник/ Тетяна Дуткевич,; Мін-во освіти і науки України, Кам'янець-Подільський державний ун-т, Ін-т соціальної реабілітації та розвитку дитини . - К.: Центр навчальної літератури, 2005. - 455 с.
3. Конфліктологія: Навчальний посібник/ Л. М. Ємельяненко, В. М. Петюх, Л. В. Торгова, А. М. Гриненко; За ред.: В. М. Петюха та Л. В. Торгової; Мін-во освіти і науки України, Київський нац. економ. ун-т. - К.: КНЕУ, 2005. - 315 с.
4. Конфліктологія: Підручник для студ. вищ. навч. закл. юрид. спец./ М-во освіти і науки України, Національна юрид. академія України ім. Ярослава Мудрого; За ред.: М.І. Панова та Л.М. Герасіної. - Х.: Право, 2002. - 253 с.
5. Психологія особистості: Словник-довідник / За редакцією П.П.Горностая, Т.М.Титаренко. – К.: Рута, 2001. – 320 с.
6. Хорни К. Наши внутренние конфликты. – Спб.: Лань, 1997.– 238 с